

порнографією, найчастіше зумовлюються й тим, що діти мають легковажну поведінку – 54,2 %. Кожен третій зауважив, що діти мали провокуючу поведінку – 23,7 %. Кожен четвертий, що діти поводитися пасивно (нейтрально) – 15,3 %. Кожен десятий вказав, що діти мали протиправну поведінку – 5,1 %. У результаті такої негативної поведінки дитина може стати жертвою, зокрема в мережі Інтернет, оскільки злочинці використовують різноманітні тактики розбещення дітей, при цьому одночасно спілкуючись з десятками неповнолітніх, які знаходяться на різних стадіях психологічної обробки.

## **РОЛЬ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ЖЕРТВИ У ВЧИНЕННІ НЕНАСИЛЬНИЦЬКИХ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ НЕПОВНОЛІТНІМИ**

**Король К.В.**, слухач магістратури ННІПКФСКМ НА ВС

Злочини неповнолітніх є одними з найнебезпечніших видів злочинів і боротьба з ними займає значне місце у проблемі боротьби зі злочинністю загалом. Адже особи, що вчиняють злочини в молодому віці, ймовірніше в майбутньому поповнюють «армію» рецидивної злочинності.

Вивчення даного виду злочинів, як самостійної кримінологічної проблеми, зумовлюється низкою відмінностей від злочинності дорослих, що характеризується віком злочинців, який знаменує соціально-психологічні особливості цієї категорії і їх статус у суспільстві.

Вивчення ролі жертв внаслідок ненасильницьких корисливих злочинних посягань неповнолітніми нині є актуальною, оскільки кількість реєстрації таких злочинів зростає. Ґрунтовний кримінологічний аналіз злочинності як соціального явища неможливий без вивчення негативних її аспектів і, насамперед, жертв злочинних посягань та ступеня віктимізації у країні.

Наукове пояснення і прогнозування віктимної поведінки жертви внаслідок якої неповнолітньому вдалося вчинити корисливі злочини, чи дана поведінка сприяла виникненню в неповнолітнього умислу і подальшого його реалізації у ненасильницьких корисливих злочинах, допоможе забезпеченню інтенсифікації запобігання злочинності, визначенню можливих напрямів впливу і, що особливо важливо, виявлення причин та умов вчинення злочину, і у відповідності їм розробити найбільш ефективні заходи попередження корисливої злочинності серед неповнолітніх, прогнозуванню нових ситуацій чи подій, профілактичного впливу на потерпілих, у тому числі примусового характеру для осіб з девіантною поведінкою. Вивчення обставин вчинення злочину дає змогу зробити висновок, що поряд з тим, що потерпілих, які стали такими через збіг певних обставин,

значною є і кількість жертв, які своєю поведінкою провокують злочини або полегшують їх учинення.

Жертва злочину з точки зору кримінальної віктимології — це потерпіла фізична особа незалежно від того, чи визнана вона потерпілою у кримінально-процесуальному порядку і чи оцінює себе такою суб'єктивно.

Слід звернути увагу на суб'єктивну оцінку особи, якій завдано шкоду внаслідок злочинних посягань неповнолітніми, як постраждалої. Адже велика кількість злочинів, які вчиняють неповнолітні, залишається латентною через неналежної оцінки скоєного, а також трактування діянь як віковою незрілістю неповнолітніх, їх бешкетування. Через те, що цьому не надається належного значення про такі дії, як правило, дорослі не повідомляють органи внутрішніх справ. Особливо це стосується крадіжок в сім'ї, сусідів, навчальних закладах, відбирання невеликих сум грошей і речей у молодших. Безкарність за такі діяння призводять до розвитку відчуття «легкої» наживи, всюдозволеності і повторності скоєного. Діти, які вчиняють крадіжки, ненасильницькі грабежі, шахрайство, вимагання, своїм способом вчинення, тобто відмовою від застосування насильства, показують важливість в усвідомлення ними того, що їх не буде викрито чи осуджено іншими. І саме, відсутність належної реакції на скоєне сприяє розвитку позитивної оцінки ситуації неповнолітнім злочинцем щодо вчиненого ним злочину.

Роль жертви у кримінологічному механізмі злочину може бути найрізноманітнішою – від нейтральної до максимально провокуючої злочинця на вчинення злочину. За своїм характером віктимна поведінка може бути: конфліктною, провокаційною, легковажною. У більшості випадків, віктимна поведінка жертв ненасильницьких корисливих злочинів, вчиненими неповнолітніми характеризується провокаційністю, довірливістю, легковажністю. Існує й інша класифікація осіб, потерпілих від злочинів, учинених неповнолітніми:

- потерпілі внаслідок своїх вікових особливостей (особи, які в силу свого віку не спроможні належно оцінити ситуацію і відповідно є найбільш «легкою здобиччю» для неповнолітнього злочинця);

- потерпілі за статеву ознакою (особи жіночої статі, які за своїми фізичними та психологічними характеристиками є вразливими і довірливими);

- потерпілі на побутовому ґрунті (особи, які були знайомі з неповнолітнім злочинцем до вчинення злочину);

- потерпілі внаслідок криміногенної ситуації, що виникла (особи, які стали жертвою злочину із причин власної необережності та необачливості). Отже, для всебічної і повної кримінологічної характеристики ненасильницьких корисливих злочинів вчинених неповнолітніми варто проаналізувати разом із кількісно-якісними показниками такої злочинності, особою злочинця та факторами вчинення

протиправних дій підлітками і жертву злочину, її поведінку до і після моменту вчинення протиправного діяння. Адже, провокуюча поведінка жертви внаслідок її високого віктимного потенціалу, а також відсутність необхідної реакції на злочинні чи інші негативні дії, не вчинення опору діям злочинця створюють об'єктивну можливість вчинення злочину. Водночас, за допомогою розробки найбільш оптимальних заходів щодо віктимологічної профілактики, ступінь віктимності будь-якої людини може бути зведений до нуля і у відповідності з чим розвиток самої злочинності. Як зазначив А.Фаттах цілком можливо, що наші невдачі у галузі попередження злочинності зумовлене тим, що протягом століть вся увага була зосереджена на самому проступку або ж злочинці і не приділялась увага жертві, якої вона заслуговує.

## **ВІКТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖІНКИ-ЖЕРТВИ**

**Гельмич Д.М.**, слухач магістратури ННПФПСКМ НАВС

Сучасний етап розвитку України характеризується різноманітними негативними процесами, що відбуваються в економічній, політичній, соціальній та інших сферах життєдіяльності суспільства. Безробіття, зниження обсягів виробництва, незадовільні умови праці, низький розмір заробітної плати та інші негативні фактори обумовили не лише погіршення матеріального становища значної частини населення та зростання психологічної напруги, але й негативно позначились на криміногенній ситуації в державі. При цьому серед усієї сукупності злочинних посягань особливе занепокоєння викликають ті, що спрямовані саме на осіб жіночої статі.

Коло таких злочинів постійно розширюється, а особливий статус жінок як жертв уже ні в кого не викликає сумнівів. Нині цю проблему вже не можна не помічати та залишати поза увагою. Згідно статистики, яка наводиться Департаментом інформаційно-аналітичного забезпечення станом на 20 листопада 2013 року, жінки є жертвами кожної другої крадіжки, кожного третього шахрайства та розбійного нападу, кожного третього-четвертого пограбування, кожного четвертого вбивства, кожного шостого тяжкого тілесного ушкодження. А при вчиненні таких злочинів, як зґвалтування, сексуальні домагання, торгівля людьми, частка жінок є майже абсолютною. Статистика свідчить, що у 2012 році було зареєстровано 880 злочинів пов'язаних із статевою свободою та недоторканістю, основну масу з яких становлять жінки. Якщо при цьому також врахувати недосконалість статистичної звітності, а також високий рівень латентності, характерний для злочинів, жертвами яких є жінки, то масштаби піднятої проблеми набувають загрозливого характеру.